

MAKTABGACHA TA'LIM YOSHDAGI BOLALARDA EKOLOGIK TARBIYANI SHAKLLANTIRISH

Qo'chqorova Ozoda Bahrom qizi

Toshkent viloyati Quyi Chirchiq tumani

22- sonli DMTT tarbiyachisi

Maktabgacha yoshdagi bolaning predmetli muhiti tabiatning turli obyektlarini o'z ichiga oladi, shuning uchun uning o'simliklar, hayvonlar va jonsiz hodisalar bilan tanishishi uning atrofidagi dunyoni bilish va ijtimoiy tajribaga ega bo'lishning tabiiy jarayonidir. Ekologik dunyoqarash ta'lim mahsulidir; uning shakllanishi inson hayoti va ta'limotining ko'p yillari davomida asta-sekin sodir bo'ladi. Ushbu jarayonning boshlanishi maktabgacha yoshdagi bolalik davriga to'g'ri keladi, bu davrda dunyoqarashning birinchi asoslari va subyekt-tabiiy muhit bilan amaliy o'zaro munosabat shakllanadi. Maktabgacha yoshdagi bolalarning ekologik ta'limi - bu bolalarni tabiat bilan tanishtirish, u ekologik yondashuvga asoslangan.

Maktabgacha yosh - bu shaxsning ekologik madaniyatini rivojlantirishning optimal bosqichi. Bu yoshda bola o'zini atrof-muhitdan ajrata boshlaydi, atrof-muhitga hissiy va qadriyatli munosabatni rivojlantiradi, bolaning tabiat bilan o'zaro munosabatlarida namoyon bo'ladigan shaxsning axloqiy va ekologik pozitsiyalarining asoslarini shakllantiradi. shuningdek, tabiatdagi xatti-harakatlarida. Aynan shu tufayli bolalarda ekologik bilimlarni, tabiat bilan o'zaro munosabatda bo'lish me'yorlari va qoidalarini shakllantirish, unga hamdardlikni rivojlantirish, ba'zi ekologik muammolarni hal qilishda faol bo'lish mumkin bo'ladi. Biroq, bolaning ekologik madaniyati faqat qulay ijtimoiy sharoitda, oilada, bog'chada, maktabda, bevosita tabiiy va ijtimoiy-madaniy muhitda shakllanadi.

Ekologik ta'lim va tarbiyaning maqsadi - yangi ekologik tafakkurga ega, atrof-muhitga nisbatan o'z harakatlarining oqibatlarini anglay oladigan va tabiat bilan nisbiy uyg'unlikda yashashni biladigan yangi turdagi shaxsni shakllantirishdir. Katta yoshdagi bolalar, agar bilimlar qulay, qiziqarli tarzda taqdim etilsa va bolaning tabiat hodisalariga bo'lgan qiziqishi hisobga olinsa, ko'p harakat qilmasdan atrof-muhitga oid bilimlar to'plamini o'rganadilar. Ushbu maqsadga erishish uchun bolani ta'lim, tarbiyalash va rivojlantirish sohasida bir qator o'zaro bog'liq vazifalarni hal qilish kerak:

Maktabgacha yoshdagi bolaning tushunishi mumkin bo'lgan elementar ilmiy ekologik bilimlar tizimini shakllantirish (birinchi navbatda tabiatga ongli ravishda to'g'ri munosabatni shakllantirish vositasi sifatida);

- tabiat olamiga kognitiv qiziqishni rivojlantirish ;

- tabiat va bolaning o'zi uchun ekologik jihatdan barkamol va xavfsiz xulq-atvorning dastlabki ko'nikmalari va ko'nikmalarini shakllantirish ;

- insonparvar, hissiy jihatdan ijobiy, ehtiyotkor, tabiiy dunyoga va butun dunyoga g'amxo'rlik bilan munosabatda bo'lishni tarbiyalash ; tabiat ob'ektlariga nisbatan hamdardlik tuyg'usini rivojlantirish;

-tabiiy obyektlar va hodisalarni kuzatish ko'nikma va malakalarini shakllantirish;

-qadriyat yo'nalishlarining boshlang'ich tizimini shakllantirish (o'zini tabiatning bir qismi sifatida idrok etish, inson va tabiat o'rtasidagi munosabatlar, o'zini o'zi qadrlash va tabiat qadriyatlarining xilma-xilligi, tabiat bilan aloqa qilish qiymati);

-tabiatga nisbatan xulq-atvorning elementar normalarini rivojlantirish, kundalik hayotda tabiiy resurslardan oqilona foydalanish ko'nikmalarini shakllantirish;

-tabiatni asrash qobiliyati va istagini shakllantirish, agar kerak bo'lsa, unga yordam berish (tirik obyektlarga g'amxo'rlik qilish), shuningdek, yaqin atrof-muhitda elementar ekologik faoliyat ko'nikmalarini shakllantirish;

Ekologik ta'limning vazifalaridan biri bolada insonni tabiatning ustasi, zabt etuvchisi sifatida emas, balki tabiatning unga bog'liq bo'lgan qismi sifatidagi g'oyasini shakllantirishdir. Tabiatga iste'molchi munosabatini yo'q qilish kerak. Har qanday hayvon va o'simlik o'z vazifasini bajarishini, tabiatda o'z rolini o'ynashini bolaga tushuntirib berish muhimdir. Ekologik ta'limning muhim vazifalaridan biri bizni yoqtirishimizdan qat'i nazar, barcha tirik organizmlarga birdek ehtiyotkor munosabatni shakllantirishdan iborat. ular yoki yo'q.

Shunday qilib, ekologik ta'limni yoshlikdan boshlash kerak. Bu yoshdagi bolalarning vizual-samarali fikrlashini hisobga olgan holda. Atrof-muhit bilan tanishish kuzatishlarni o'z ichiga olishi kerak, buning asosida jonli va jonsiz tabiatga qiziqish rivojlanadi: mavjud shaklda bolaga tabiatdagi hamma narsa ma'lum bir bog'liqlik, bog'liqlik borligini ko'rsatish kerak. Buning uchun siz turli xil usullar va usullardan foydalanishingiz kerak. Psixologlar tomonidan tasdiqlanganidek, hayotning birinchi etti yilligidagi bolalar vizual-samarali va vizual-majoziy fikrlash bilan ajralib turadi. Bu o'qituvchilarni o'quv jarayonini shunday qurishga majbur qiladiki, bolalar asosiy zarur ma'lumotlarni og'zaki emas, balki vizual usul bilan (atrofdagi dunyoning real ob'ektlari va hodisalarni suratga olish orqali) o'rganishadi. Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun ekologik ta'lim dasturida asosiy e'tibor kuzatuvlarga, tabiatdagi bolalarning eksperimentlari va samarali faoliyati. Kuzatish va tajribalar davomida bolaning xotirasi boyitiladi, fikrlash jarayonlari faollashadi, nutqi rivojlanadi.

Ekologik ta'lim va tarbiya samaradorligining ko'rsatkichi nafaqat bolaning bilimi va xulq-atvori, balki uning o'z hududining tabiiy muhitini yaxshilashdagi ishtirokidir. Bunda tabiatga munosabati, xulq-atvori bilan bolaning shaxsiyatiga kuchli ta'sir ko'rsatadigan kattalarning o'rni katta.

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha yoshdagi bolalarda ekologik tarbiyani rivojlantirish orqali ularning tabiatga bo'lgan mehrini, shakllantirish va kelajakda tabiiy fanlarni o'zlashtirishi uchun poydevor yaratiladi. Bolalarga ekologik tarbiya berishda va zamonaviy usullardan foydalanish yaxshi samara beradi. Bundan tashqari tayyorlov guruh bolalariga ta'lim berishda zamonaviy texnologiyalardan biri VR lardan foydalanishni taklif

qilgan bo'lardim. Bu texnologiya yurtimizda asta-sekinlik bilan rivojlanib bormoqda. Bu orqali bolalrning o'zlashtirishini yanada oshirish va qiziqarli, yangicha ta'lim jarayonini tashkil etish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Maktabgacha ta'lim va tarbiyaning davlat standartini tasdiqlash to'g'risida" 2020 yil 22 dekabrda 802-sonli qaroriga 1-ilova Maktabgacha ta'lim va tarbiyaning Davlat Standarti.

2. "Илк қддам" Мактабгача таълим муассасасининг Давлат укув дастури-Тошкент - 2018 й.

3. Sh.M. Mirziyoyev-"Yangi O'zbekiston Strategiyasi"-Toshkent-2021.

4. Kayumova.N.M.-" Maktabgacha pedagogika." T.: TDPU -2013 y. O'quv qo'llanma.